

Контрол върху препаратите и зелени обществени поръчки – достатъчно ли е това за подпомагане на по-зелено и устойчиво българско селско стопанство?

В момента тече последната седмица от съставянето на Стратегическия план за развитие на земеделие и селските райони на България за 2023-2027 г – или, новото превъплъщение на ПРСР досегашната европейска финансираща програма за селските райони. В началото на февруари Стратегическият план ще бъде изпратен към Европейската Комисия за оценка, като се очаква в края на май страната ни да получи препоръки за подобряването му. Доколкото общата селскостопанска политика (ОСП) дава значителна свобода на страните членки да разработят механизмите, по които да постигнат общите цели, единствено от българското общество зависи да изиска ефективно подпомагане на качествени и природосъобразни селскостопански продукти.

Бяха проведени срещи в средата на януари с браншовите организации от новото ръководство на Министерството на земеделието, на една от които присъства и екипът на „Зелени закони“. След многократното повтаряне от ведомството за следване на целите на Коалиционното споразумение, се питаме ще се случи ли позеленяването на селското стопанство в България. Или по-скоро дали ще бъдат спрени порочните практики за финансиране на агроекологични мерки (например [субсидирана паша на говеда в национални паркове](#) (т.нар. пасторализъм), чистене на храсти и дървета от пасищата, [разораване на постоянно затревени площи](#)), които имат научно доказано негативно влияние върху състоянието на биологичното разнообразие, вместо да го подобряват, както е заложено в целите на европейските политики от новия програмен период под знака на „Зелената сделка“.

В [Коалиционното споразумение](#) няма споменаване за подпомагане или стимулиране на екологизирането на селското стопанство чрез въвеждане на добри практики или каквито и да е било действия в тази посока. Дори не е спомената възможност за извършване на такъв анализ. В споразумението присъства темата за „Подпомагане при кризисните/бедствените природо-климатични характеристики“ – тоест, моментно решение към екстремните проявления на климатичните промени като поройни дъждове, дълги периоди на суша, екстремни летни температури. Тя обаче ще е само обект на анализ на възможностите за създаване на гаранционни фондове.

Според Коалиционното споразумение устойчивото земеделие ще бъде постигнато чрез „въвеждане на пълна отчетност при вноса и използването на **препарати за растителна защита**, препарати за обработка на земеделски култури, медикаменти за животни и добавки за обработка/преработка/влагане в храни.“ Единствено в частта си за „Достъп до пазари“ е споменато за увеличаване на дела на **местни и биохрани при възлагане на обществени поръчки** чрез въвеждане на критерии за „приоритизиране на изискванията за качество и въздействие върху околната среда“.

В представената [мярка „за устойчиво управление на пасища от Националната екологична мрежа \(НЕМ1\) чрез контролирани практики за регулирана паша“](#), версия 06 от 12.11.2021 г. (старата [мярка Пасторализъм](#)) за обсъждане

¹ Чл. от ЗБР - Чл. 3. (1) Държавата изгражда Национална екологична мрежа, включваща:

Проектът “Граждани и експерти за прилагане на зелените закони”, се изпълнява с финансовата подкрепа на Исландия, Лихтенщайн и Норвегия по линия на Финансовия механизъм на ЕИП. Основната цел на проекта е чрез повишаване на ангажираността на гражданите с околната среда и участието им при формулирането на политики да постигнем балансирано развитие и устойчиво използване на природните ресурси.

в Тематичната работна група отново в териториалния ѝ обхват влизат Националните паркове Рила, Пирин и Централен Балкан, въпреки предоставената от нас информация за противоречие между индикаторите за резултат - опазване на местообитания и видовете, твърдението, че мярката/интервенцията ще осигури принос към Опазване и подобряване на природозащитното състояние на естествените и полуестествените местообитания, и на дивата флора и фауна от Европейски интерес и Съхраняване и възстановяване на елементи на ландшафта и постигане на благоприятен природозащитен статус на постоянно затревените площи и съответно нейното реално въздействие за последните два периода на програмата (2007-2013 и 2014-2020). Напомняме, че от инициативата „Зелени закони“ заведохме **съдебно дело срещу земеделското министерство заради удължаването на мярката без извършване на екологична оценка.**

По отношение на еко-схемите при директните плащания по I-ви стълб, те ще бъдат доброволни и като че ли няма да има промяна от зелените директни плащания от стария програмен период (2014-2020). [Зелените директни плащания за 2014-2020 г. не са постигнали поставените цели](#) за намаляване на биоразнообразието в земеделските земи и деградация на почвата, въпреки че са обхванали 70% от общата земеделска земя. Според [Препоръките на Комисията относно стратегическия план на ОСП на България \(SDW 2020/369 final\)](#) „състоянието на биологичното разнообразие в земеделските земи изисква неотложно внимание, пример за което е влошаващия се статус на птиците, живеещи върху земеделски земи, докато интензивните селскостопански практики се определят като едно от най-големите натоварвания върху защитените местообитания и видове.“ Поради интензификацията на селското стопанство в България се наблюдава и най-голяма загуба на земя с висока природна стойност спрямо другите страни членки на Европейския съюз. Най-голяма загуба на земи с висока природна стойност се наблюдават в Дунавската равнина и района на Добруджа. Допълнително се наблюдава и загуба на малките елементи на ландшафта (синори, единични дървета и храсти, ивици дървета и храсти), които са ключови за опазването на биоразнообразието и за поддържане на благоприятен микроклимат.

Министерството на земеделието, храните и горите „измива ръцете“ си с Коалиционното споразумение, като не търси екологизиране на селското стопанство и върви в руслото на всекидневието в съставянето на Стратегическия план. Към момента няма изгледи за никаква промяна в десетилетията политика за уедряване на земеделските земи в монополни площи с интензивно земеделие, което води до изтощаване и отравяне на земята, водата и дивата природа, и превръщането на животновъдството в „субсидиевъдство“, където фермите оцеляват без да зависят от доставка на качествено местно мляко и месо на българския пазар.

1. защитени зони като част от Европейската екологична мрежа "НАТУРА 2000", в които могат да участват защитени територии;

2. защитени територии, които не попадат в защитените зони.

(2) В Националната екологична мрежа приоритетно се включват КОРИНЕ места, Рамсарски места, важни места за растенията и орнитологични важни места.